

Carmen Bin Ladin

*KRALJEVINA IZZA TANCICE:
MOJE ŽIVLJENJE
V SAVDSKI ARABIJI*

CIC
TAM ALI
SUNT
RADIO
STU
ER
ON

Carmen Bin Ladin
Kraljevina izza tančice,
Moje življenje v Savdski Arabiji

Mengeš, 2004

Carmen Bin Ladin

Kraljevina izza tančice
Moje življenje v Savdski Arabiji

Naslov izvirnika INSIDE THE KINGDOM,
My Life in Saudi Arabia

Prevedel Andrej Poznič
Lektoriral Grega Rihtar
Uredil Andrej Poznič
Prelom Gordan Čuka
Založil CICERON, 2004
Tisk Tiskarna ROTOSI

Copyright 2004 by Carmen Bin Ladin

Copyright za izdajo v slovenščini Založba Ciceron

Brez pisnega dovoljenja založbe je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, hkrati s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranitvijo v elektronski obliki v okviru Zakona o avtorski in sorodnih pravicah.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.111(73)-94
316.728(532)(092)

BIN Ladin, Carmen

Kraljevina izza tančice : moje življenje v Savdski Arabiji /
Carmen Bin Ladin ; [prevedel Andrej Poznič]. - Mengeš :
Ciceron,
2004

Prevod dela: Inside the kingdom

ISBN 961-91391-2-7

216090368

Carmen bin Ladin

Kraljevina izza
tančice:
moje življenje
v Savdski Arabiji

CIC
TAM ALTAI
SUNT RADICES
STULTITIAE ER
ON

Njihova življenja so ostala, kakršna so bila. Globoko v sebi sem prepričana, da je bila moja odločitev, da vas vzgajam v zahodnjaških vrednotah, prava, čeprav smo morale zaradi tega pretrgati vse stike s to državo. Edino, česar mi je zares žal - in mi bo tudi vedno žal - je čustvena cena, ki ste jo morale plačati. Upam, da vam bo vsaj malo v tolažbo, da sem srečna in ponosna, da sem vaša mati. Vem, da bi bila brez vas veliko nepomembnejša oseba. Pomenite mi vir poguma, moči in volje.

Predvsem pa bi vam rada povedala, da sem vse, kar sem naredila, pa naj bo prav ali narobe, naredila iz ljubezni do vas. Hvala, za vse, kar ste mi dajale, hvala za to, da ste bile takšne, kot ste.

Carmen Bin Ladin

Kraljevina izza tančice

Moje življenje v Savdski Arabiji

*Vsi v knjigi opisani dogodki so resnični,
vendar pa sem na njihovo željo spremenila imena
mojih dobrih prijateljev, Latife in Turkija ter Latifinega očeta.*

Pismo hčerkam

Moje drage Vafah, Najia in Noor!

Z velikim veseljem in upanjem - pa tudi z nekaj strahu - sem se lotila zapisovanja svoje življenjske zgodbe. Knjiga je namenjena vam. Seveda, od nekdaj ste že poslušale moje zgodbe in dobro poznate savdski način življenja, toda vidve, Vafah in Najia, sta na leta, ki sta jih preživeli v Savdski Arabiji, že davno pozabili, Noor pa dežele sploh nikoli ni spoznala, zato upam, da vam bo knjiga omogočila bolje razumeti vaše družinsko in življenjsko ozadje. V letih, ko sem vas opazovala, kako odraščate v čudovita bitja, sem se prepričala, da vam bo poznavanje moje osebne izkušnje življenja v Savdski Arabiji pomagalo razumeti težke čase, ki ste jih same preživljale, odkar smo zapustile to deželo. Kot dobro veste, sem osebno globoko prepričana, da je svoboda misli in izražanja največja med vsemi vrednotami. Želim si, da te svobode nikoli ne bi imela za samoumevno. Rada bi vam še enkrat povedala tisto, česar se že same dobro zavedate: čeprav je lahko materialno obilje vir velikih užitkov, pa postane povsem nepomembno, če vam je na voljo zgolj v zlati kletki - še posebej, ker če kot ženske ne morete delati, kar bi hotele delati in biti, kar bi hotele biti. Čeprav iz razumljivih razlogov zadnja leta nisem bila v Savdski Arabiji, pa se o tamkajšnjem dogajanju redno pogovarjam s tamkajšnjimi prijateljicami.

Kazalo

9	Pismo hčerkam
11	11. september
19	Zaljubljenost
26	Moja savdska poroka
36	Amerika
53	Življenje z Bin Ladni
77	Rodbinski vladar
84	Življenje tujke
98	Dve materi, dva otroka
101	Glavna v zaporu
117	Bratje
126	Leto 1979
137	Jeslam
152	Hčerki
162	Savdski par
170	Sestre v islamu
180	Princi in princese
194	Odhod iz Savdske Arabije
207	Sklep

* Opomba urednika: Zapisi arabskih imen se med seboj zelo razlikujejo. Ko gre za družino, se je uveljavila oblika "Bin Laden", Carmen pa zase, za Jeslama in svojo družino uporablja "Bin Ladin".

I I. SEPTEMBER

11. september 2001 je bil zagotovo najnesrečnejši dan našega obdobja. Vzel ali uničil je na tisoče življenj nedolžnih ljudi. Zahodni svet je oropal občutka varnosti in svobode. Zame ta datum pomeni morečo bolečino in grozo, saj sem skupaj s tremi hčerkami za vse življenje postala ujetnica.

Začel se je kot čudovit dan poznega indijanskega poletja. Z najstarejšo hčerko Vafah sva uživali v sproščeni vožnji od Lozane proti Ženevi, ko me je po prenosnem telefonu iz svoje pisarne na Manhattanu poklical eden najboljših prijateljev, ki živi v New Yorku.

“Pravkar se je zgodilo nekaj strahotnega,” je rekel z zaskrbljenim glasom. “Gledam poročila. Neverjetno, letalo se je zaletelo v nebotičnik Svetovnega trgovinskega centra.” In potem je začel razburjeno vpiti: “Počakaj - še eno letalo - naravnost proti drugemu nebotičniku leti. O, moj bog,” je kričal, “zaletel se je!”

Še v istem trenutku me je spreletelo. To ne more biti naključna nesreča. To je lahko samo načrtovani napad, napad na deželo, ki sem jo imela tako rada in ki je bila moj drugi dom. Otrpnila sem. Potem so me začeli spreletavati valovi groze. Začutila sem, da mora biti nekje v ozadju vsega tega senca mojega svaka - Osama Bin Laden.* Vafah je začela vpiti: “Kaj? Kaj se je zgodilo?” Bila sem šokirana. Komaj sem iz sebe iztisnila nekaj besed. Vafah

je živila v New Yorku. Pravkar je diplomirala na pravni fakulteti univerze Columbia in poletne počitnice je preživela z menoj v Švici. Čez štiri dni naj bi se vrnila v New York. Vsa v solzah je v svoj telefon divje vtipkala številke newyorških prijateljic.

Sama sem nagonsko najprej poklicala svojo najdražjo prijateljico Mary Martho v Kalifornijo. Morala sem jo slišati. Za dvojni napad je že vedela in povedala mi je, da se je še tretje letalo zaletelo v Pentagon. Čutila sem, da se svet ruši s svoje osi.

Oddirjala sem do šole, kamor je hodila najmlajša hčerka, Noor. Strah v njenih očeh mi je govoril, da že ve. Bila je popolnoma bleda.

Odhitele smo domov, kjer nas je čakala Najia, ki se je sama vrnila iz šole - tudi ona pretresena. Tako kot milijoni ljudi po vsem svetu, smo sedle pred televizor in kot hipnotizirane gledale CNN, vmes pa jokale in poskušale priklicati vse znance.

Kmalu se je izkazalo, da so moje najstrašnejše slutnje resnične. V vseh poročilih je bilo v ospredju eno samo ime in obraz: Osama Bin Laden. Stric mojih hčerk. Mož, s katerim si delijo ime, čeprav ga niso nikoli videle in katerega vrednote so jim popolnoma tuje. Dobila sem občutek, da je za nas napočil sodni dan. Dan, ki bo za vedno spremenil naša življenja.

Osama Bin Laden je mlajši brat mojega moža Jeslama. Je le eden od njegovih številnih bratov in spoznala sem ga le bežno, pred leti, ko smo živeli v Savdski Arabiji. Takrat je bil Osama še mladenič, vseeno pa že zelo vpadljivega nastopa. Bil je velik, zelo resen, njegova goreča pobožnost pa je bila zastrašujoča celo za najbolj verne člane

družine.

V letih, ko smo živeli v družini Bin Ladnovih v Savdski Arabiji, je Osama posebljal vse tisto, kar me je v tej nedoumljivi in surovi deželi najbolj odbijalo: nepopustljive dogme, ki so odločale o naših življenjih, predrznost in ošabnost Savdijcev ter pomanjkanje vsakršnega občutka sočutja do ljudi, ki niso njihove vere. Zaničevanje tujcev in nepopustljiva pravovernost Savdijcev sta me potisnili v štirinajst let trajajoči spopad, da bi svojim hčerkam priborila pravico do svobodnega življenja.

Šele v tem obdobju, ko sem trgala vezi s Savdsko Arabijo, sem začela v resnici spoznavati družino svojega moža. Osamo sem opazovala, kako je iz svoje afganistanske utrdbe postajal vedno močnejši in razvpitejši v svojem nepomirljivem sovraštvu do Združenih držav Amerike.

Osama je bil vojskovodja afganistanskih upornikov proti sovjetskim okupatorjem. Ko so Rusi odšli, se je vrnil domov, v Savdsko Arabijo. Za številne je bil že takrat junak. Ko je leta 1990 Irak napadel Kuvajt, je bil ogorčen nad zahtevami, da bi ameriška vojska uporabila savdsko ozemlje kot vojaško oporišče. Kralju Fahdu je za boj proti Sadamu Huseinu ponudil svoje afganistanske borce. Nekateri pravovernejši savdski principi so menili, da zamisel ni slaba, toda Fahd ga je zavrnil.

Osama je začel javno napadati pokvarjenost in moralno izprijenost vladajoče družine in Američanov, ki so jo podpirali. Končno so ga prisilili, da je zapustil domovino in se zatekel v Sudan, kjer se je v utrjenih taboriščih obdal s svojimi prostovoljci. Potem se je vrnil v Afganistan.

Čeprav smo bili že ločeni, sem v tistih dneh spet govorila z Jeslamom, ki me je obveščal o dogajanjih v Savd-

ski Arabiji in v družini Bin Laden, vključno z novicami o Osami. Povedal mi je, da Osamov vpliv raste, čeprav je v izgnanstvu. Trdil je, da uživa varstvo in podporo konservativnejših članov kraljeve družine.

Ko je leta 1996 eksplodirala bomba pred ameriško vojašnico v Kobarju na vzhodu Savdske Arabije, so kot krivca omenjali Osamo. Bila sem osupla, čeprav sem se zavedala, da je lahko res. Kdo pa bi sicer v tako zaprto in nadzorovano državo sploh lahko pripeljal tolikšno količino razstreliva? Osama je bil bojevnik in fanatik, hkrati pa član družine, ki je imela v lasti podjetje Bin Laden - najbogatejše in najmočnejše gradbeno podjetje v Savdski Arabiji. Poznala sem Osamova srhljivo skrajna verska prepričanja in globoko v sebi sem čutila, da je sposoben najhujšega slepega nasilja.

Napad je sledil napadu, jaz pa sem o njem prebiralala vse, kar mi je prišlo pod roko. Ko se je 9. septembra 2001 izvedelo o napadu na afganistanskega upornika Ahmeda Šaha Masuda, sem vedela, da je zadaj Osama. Ob gledanju televizijskih poročil me je navdajala slabost. "To je Osama. Pripravlja se na nekaj strahotnega." "Oh, Carmen, ne bo di obsedena," me je miril prijatelj. Toda jaz sem vedela.

Kako si želim, da bi se takrat motila.

Nikoli pa si ne bi mislila, da načrtuje napad prav v osrčje New Yorka. Pričakovala sem, da bo morda napadel kakšno veleposlaništvo. Že to bi bilo več kot dovolj. Ko pa sta se dva dni pozneje sesula dvojčka Svetovnega trgovinskega centra, me je spet prevzela tista slabost. Strah.

Vedela sem, da se ga zdaj ne bom nikoli več znebila.

V dneh po napadu smo bile priklenjene k televizijskim

poročilom. Število žrtev je naraščalo, ulice mojim otrokom tako ljubega mesta je prekrival prah in pepel. Gledale smo, kako ljudje s fotografijami v rokah iščejo svojce. Obupani sorodniki so pripovedovali o zadnjih sporočilih, ki so jim jih najdražji pred smrtjo puščali na telefonskih odzivnikih. Gledale smo grozljive posnetke ljudi, ki so skakali z nebotičnikov. Po glavi mi je rojilo: "Kaj če bi bila Vafah tam?" Mislila sem na vse tiste matere, ki so izgubile svoje otroke.

Dekleta so bila od strahu in prepadenosti povsem nemočne. Noor, ki je pred letom dni prinesla iz Južne Karoline ameriško zastavo in si jo je obesila na steno svoje sobe, je zapadla v popolno malodušje. "Mami, New York ne bo nikoli več, kot je bil," je stokala. K sreči ni bila deležna napadov svojih sošolcev in prijateljev. Dolga leta so jo prijateljsko zbadali zaradi njenega nekritičnega navdušenja nad Ameriko, zdaj pa so se dobro zavedali, kako zelo hudo ji je.

Od doma skorajda nismo odhajale. Nenehno so nas klicali novinarji: bile smo edine Bin Ladnove v evropskih telefonskih imenikih. Nekaj časa so nas z napetimi glasovi klicali znanci in prijatelji. Potem niso več klicali. Zelo hitro smo postale nezaželjene. Ob imenu Bin Laden so se zgrozili celo najhladnokrvnejši. Nova odvetniška pisarna mi je zavrnila moj ločitveni primer; nenedoma sem ostala brez odvetnika.

Najia je ob spremljanju tragedije newyorških žrtev najbolj trpela. Pred televizorjem ni dolgo zdržala. Njeno ime je postalo javna last, kar je bilo zanjo zaradi njene zadržanosti še toliko težje. Najia je med mojimi dekletki morda najbolj zaprta. Zelo nerada pokaže svoja čustva,

toda takrat ni mogla skriti prizadetosti.

Strahotna ironija je bila, da nas je okolje obsojalo kot sokrivke, in to sredi žalovanja in sočustvovanja z žrtvami. Ujete smo bile v pravi kafkovski položaj, še zlasti Vafah. Po štirih letih študija je New York postal njen dom. Njeno stanovanje je bilo le nekaj korakov od Svetovnega trgovinskega centra. Noč in dan je govorila o svojih prijateljih. Prepričana je bila, da bi morala biti v teh trenutkih v New Yorku in takoj je hotela na letalo. Potem pa so časopisi poročali, da je bila Vafah vnaprej opozorjena. Trdili so, da je iz New Yorka poletela le nekaj dni pred napadom. To je bila laž. Vafah je bila z menoj v Švici od junija. Toda zgodba se je hitro širila po medijih. Pisali so, da je vnaprej vedela za napad in da ni naredila nič za zaščito ljudi in dežele, ki jo je ljubila.

Klicala jo je prijateljica, ki je ostala v njenem newyorškem stanovanju: začeli so ji groziti s smrtjo. Reakcija je bila razumljiva. Kako pa naj tujci ločujejo enega Bin Ladena od drugega?

Nobene druge možnosti nisem videla, kot da sama zaščitim otroke. Objavila sem izjavo, v kateri sem zatrdila, da nismo v ničemer povezane s tem grozljivim napadom na Ameriko, deželo, ki jo ljubimo in spoštujemo ter delimo njene vrednote. Nastopila sem na televiziji, pisala v časopise in izražala svoje obžalovanje. Edino, kar sem lahko ponudila v dokaz naše nedolžnosti, je bila moja lastna dolgoletna bitka, da bi nas osvobodila vplivov in povezav s Savdsko Arabijo - to in pa naša bolečina in sočustvovanje z Osamovimi žrtvami.

Tako dolgo sem že upala, da bom končno dobojevala svojo grenko bitko z Bin Ladni in njihovo domovino.

Zdaj pa sem bila pred povsem novim spopadom. Svoje otroke bom morala voditi preko vseh težav, ki so jih in jih še bodo doletele, ker je njihovo ime postalo prispevka zla, nizkotnosti in smrti.

Moje zasebno življenje je nenadoma postala javna zgodba. Žal, toda okolje je moja štirinajstletno bitko za osvoboditev iz prijema Savdske Arabije začinjalo razumeti šele po 11. septembru 2001. Mislim, da se predtem ni prav nihče zavedal, za kaj gre - ne sodišče, ne odvetniki, celo moji prijatelji ne. Celó v Švici, moji domovini, so me jemali le kot še eno od žensk, ki so zapletene v neprijetno ločitev s tujcem.

Toda od vsega začetka sem se zavedala, da gre v mojem primeru za veliko več. Borila sem se za osebno svobodo proti eni najmogočnejših družb in družin na svetu. Borila sem se za to, da bi hčerke rešila pred neusmiljeno kulturo, ki zanika najosnovnejše človekove pravice. Ženska v Savdski Arabiji ne sme sama niti na cesto, kaj šele, da bi si sama izbirala življenjsko pot. Borila sem se, da bi jih rešila pred najskrajnejšimi vrednotami savdske družbe in jim omogočila živeti v strpnosti in svoboščinah zahodne kulture, ki sem jih sama že davno sprejela in jih tako globoko spoštovala.

Bojim se, da zahod še celo danes ne razume povsem te družbe in njenega togega vrednostnega sistema. Devet let sem živela znotraj klana Bin Ladnovih in ob njihovih tesnih in prepletenih vezeh s kraljevo družino Savdov. Hčerke so se začele šolati v savdskih šolah. Sama sem živela kot prava Savdijka. V tem času sem spoznala in začinjala razumeti glavne vzvode te nedoumljive družbe in njena groba in neusmiljena pravila, ki jih vsi-

ljuje ženskam.

Ko so začeli dušiti nedolžnega duha mojih deklet, nisem več vzdržala. Vzgajati po zakonih savdske družbe jih nisem zmogla, prav tako pa nisem mogla nemo opazovati, da jih imajo za upornice, ker so od mene začele prevzemati zahodne vrednote. Predvsem pa se nisem mogla sprijazniti, da bi mojim hčerkam jemali tisto, kar sem sama najbolj cenila: svobodo odločanja. Morala sem jih osvoboditi, pa tudi sebe.

To je moja zgodba.

SKRIVNI VRT

Tistega leta, ko sem spoznala bodočega moža Jeslma, je bila v zraku velika brezskrbnost. Bilo je leta 1973 in svetu so še vedno vladali mladi. Srednja šola je bila za menoj, začela sem zahajati ven in si iskati družbo. Nekoliko sem bila zbegana le zaradi velike odločitve, ki je še nisem sprejela. Še vedno nisem povsem vedela, kakšna naj bi bila moja življenjska pot in usmeritev. Zanimalo me je pravo, rada bi potovala, doživljala avanture, skratka, iskala sem smisel življenja. Toda mama, ki je prihajala iz aristokratske iranske družine, je bila predvsem odločena, da me čimprej spravi v varen zakon.

S sestrami smo se pogosto zaprle v eno od velikih spalnic materine hiše v bližini Ženeve, poslušale The Beatles in sanjale o prihodnosti. Bila sem najstarejša in mislim, da sem tudi največ govorila. Vztrajno sem zatrjevala, da se nikoli ne poročim z moškim z Bližnjega vzhoda, kakor si je želela mama. Veliko privlačnejši so mi bili sproščeni Američani, ki sem jih kot majhna deklica opazovala v ameriškem klubu poleg hiše moje stare tete v Iranu. Zdeli so se mi čudoviti, sodobni, predvsem pa svobodni. Vozili so džipe, nosili kavbojke in jedli hamburgerje, domačini pa so živeli zaprto, zadušeni pod neštetimi plastmi tradicije in družinskih skrivnosti, v njihovih življenjih pa je bil zunanji videz vedno veliko pomembnejši od notranjih hrepenenj.

Bila sem Švicarka - rojena sem bila v Švici, švicarskemu očetu in iranski materi. Materina družina Šejbanijev je bila kultivirana, aristokratska družina. Ko sem bila še majhna, nas je mati vsako leto odpeljala v Iran na dolge počitnice. Rada sem imela Iran: okusno, nežno začinjeno hrano svoje babice, skorajda nepregledno grmovje dišečih vrtnic, ki so jih na njenem visoko ograjenem vrtu negovali neopazni vrtnarji, veliko staro vilo, kjer je odrasla moja mama, njeno z modrimi ploščicami obloženo parno kopalnico, ogromno knjižnico starodavnih knjig, zamrežena okna, bogato obarvane preproge in prelepe starine.

Kot otrok sem bila prepričana, da je Iran nekaj posebnega, živopisen in dramatičen. Uživala sem. Babica je skrbel za zame kot za malo princeso, jaz sem jo oboževala in se dobro zavedala, da tudi ona obožuje mene.

Nekoč, ko sem imela sedem ali osem let, je mama v babičini hiši priredila zabavo. Sobe so bile polne njenih znancev in prijateljev iz otroštva; znanih piscev in intelektualcev iz starih družin, ki so si z babico delili skupni aristokratski prezir do povzpetniškega šaha. Njihovih pogovorov nisem razumela, toda vzdušje je bilo vznemirljivo. Ko je prišla moja ura za spanje, me nikakor niso spravili v posteljo.

“Očka prihaja,” sem se vztrajno upirala, čeprav mi je mama dopovedovala, da je v Švici in čez glavo prezaposlen s svojim delom. Tisto noč sem dobro premerila materino potrpežljivost. Potem pa, prav v trenutku, ko bi se skoraj že vdala in odpravila v posteljo, se je na vratih zares pojavil očka. Nič se ni napovedal. Kar sedel je v letalo in se pripeljal. Bila sem presrečna in neznosno zmagoslavna.

Ko se je babica povsem zagotovo prepričala, da nikakor nisem mogla vnaprej vedeti, da očka zares prihaja, se je nagnila k meni, me objela, pogledala v oči in rekla: "Carmen, ti si zelo posebna deklica. Tega nikoli ne pozabi." Tako, kot sem se počutila tisti večer, bi se vsaj enkrat v življenju moral vsak otrok.

Babica je imela velik plavalni bazen in moj postavni, čedni švicarski očka je ob našem navdušeno prestrašenem kričanju skakal v vodo z zgornjega nadstropja. Nekega dne pa je vanj padla sestra Beatrice, še dojenček, in mama je skočila za njo v prelepi rožnati svileni obleki, stisnjeni v pasu in s širokim krilom. Krilo se je v vodi napihnilo kot padalo. Še danes vidim mamó, kako z majhno sestrico v rokah pleza iz bazena, z nje se cedi voda, ona pa je še vedno nepopisno lepa.

Bila sem radoveden otrok in hitro sem zaznala pomen odraslih pogovorov, celo kadar so podrobnosti daleč presegale moje razumevanje. Posebej sem rada poslušala pogovore o politiki. Kolikor daleč nazaj se spominjam, sem vedno rada premišljevala o stvareh, ki so se dogajale okrog mene, četudi jih nisem razumela.

Ko mi je bilo približno sedem let, je v babičini hiši završalo od strašanskega razburjenja. Materinega bratranca Abasa je aretirala in mučila šahova tajna policija SAVAK, ki je bila takrat strah in trepet Irancev. Trdili so, da je član komunistične partije Tudeh.

Tistega poletja je bila velika radijska uspešnica pesem "Marabeous". Govorila je o na smrt obsojenemu, ki je še zadnjič prosil svojo hči, naj ga poljubi. Vedno znova sem jo poslušala in žalovala. Spraševala sem se, zakaj mora umreti in, ali bo moral umreti tudi materin bratranec.

Kaj je naredil? Takrat sem verjetno prvič pomislila, da je lahko nekdo kaznovan zaradi svojih prepričanj.

Iran je bil moj skrivni vrt, nekaj, po čemer sem se razlikovala od svojih švicarskih prijateljic v naši šoli na obrobju Lozane. Toda, ko sem imela devet let, je mati nenadoma pretrgala vse stike z Iranom. Oče jo je zapustil, ona pa tega ni hotela priznati. Če bi povedala, da ji je zakon spodletel, bi izgubila ugled pri sorodnikih. Namesto, da bi jim priznala resnico, se je raje umaknila in pretrgala skoraj vse stike z lastno družino.

Dolgo ni povedala niti nam, svojim štirim hčerkam. Govorila nam je, da je oče na dolgi službeni poti, čeprav sem nagonsko vedela, da to ni res. Vedela sem, da je to način moje matere. Če česa ni prenesla, se je raje izognila, zamižala in odrinila. Če ne izgovoriš, ne obstaja. Pomembno je bilo le, da ohraniš zunanjo podobo.

Ko je oče odšel, nas je mama vzgajala ob pomoči guvernante. Z očetom nisem imela nobenih stikov več in nihče mi ni pojasnil, zakaj je odšel. Kmalu sem razumela, da živim med dvema kulturama, ujeta nekje med Iranom, ki je oblikoval materina stroga vedenjska pravila in med našo krajevno švicarsko šolo. Dom je postal tuj, nemi prostor, v katerem je vse pomembno ostalo neizgovorjeno. Vedela sem, da je bila mama rojena kot muslimanka, ker je bil to tudi njen oče. V islamu pač prevzameš očetovo vero. Toda mama je islam jemala lahkotno. Formalnih pravil se ni držala. Le nekajkrat sem jo videla pri molitvi, pa še to ne na tradicionalen način s priklanjanjem, klečanjem in obračanjem v smeri Meke. Med ramadanom se ni postila, prav tako ni nosila naglavne rute. Včasih sem videla, kako se je s tančico prekrila babica,

kadar je v Teheranu šla med reveže in jim delila hrano. Za tiste, ki so živeli v Iranu, se mi je zdelo povsem normalno, da so bili muslimani, na mojo mamo in na nas, otroke, pa to ni vplivalo.

Da bi živele kot običajna švicarska dekleta, nam je preprečeval predvsem materin privzgojeni občutek za dostojnost. Ni nam dovoljevala grobih iger ali ponošenih oblačil, pa tudi ne nočnih zabav in zmenkov s fanti. (Kot vse najstnice, smo se tudi me naučile, kako zaobiti stroga pravila. Nismo bile angelčki, ona pa nas tudi ni ravno zaklepala v hišo.) Čeprav se ji je zdelo pomembno, da dokončamo šolanje, si je predvsem želela, da se čimprej poročimo.

Vplivati je želela na sleherno podrobnost naših življenj. Dokler nisem odrasla in se uprla, nas je mama oblačila vse štiri popolnoma enako, vse do trakov na kitah. "Lahko ste popolnoma urejene, pa bo en sam madež vse pokvaril," je govorila. Pomemben je bil zunanji videz.

Ko sem odrasla, mi je eden njenih bratrancev pripovedoval o poroki mojih staršev. Mama je prišla v Lozano na univerzo in srečala očeta. Zbežala sta v Pariz in ko sta se vrnila, sta bila poročena. Družina je bila povsem nemočna. Takšna je bila v svoji notranjosti - vihrava, uporniška, natančno takšne vrste ženska, ki svoje hčerke poimenuje Carmen, Salomé, Béatrice in Magnolia. Zapustila je domovino, zbežala z možem, ki si ga je sama izbrala, vozila avto. Nenavadno, toda na nek način je bila pionirka.

Toda potem je svojo osebnost zatrla, morda zato, ker je spodletel zakon. Ko smo odraščale, se je zdelo, da jo skrbi le to, kaj si bodo o nas mislili drugi. Vztrajala je

pri vzgoji po načelih, ki jim je sama ubežala. Ni si mogla priznati, da jo je oče zapustil zaradi druge ženske, kajti ko ji je zakon spodletel, je bila to potrditev njeni materi, da je s svojim pobegom naredila napako.

To je bilo tisto, kar je zame pomenilo, da si z Bližnjega vzhoda. Živiš s svojo skrivnostjo. Skrivaš vse, kar je lahko sporno. Podrejaš se pravilom družbe. Primeren zunanji videz je zadostno opravičilo za zlaganost. Samo videz nekaj velja.

Sama sem bila drugačna. Pomembna mi je bila resnica. In nisem se podrejala. Namesto, da bi se uklonila materinim pravilom, sem se trmoglavo upirala. Spominjam se, da sem ji rekla, naj me preneha siliti v položaj, ko se ji bom morala lagati. Hotela sem jo prisiliti, naj me sprejme takšno, kakršna sem bila.

S Salomé sva v srednji šoli začeli kaditi. Mama nama je ponujala, karkoli bi si zaželeli, samo da prenehava. Salomé si je zaželela avto in mama ji je kupila fiata, toda Salomé je skrivaj še vedno kadila.

Mene je peljala h krznarju in me prepričala, da sem pomerila plašč iz leopardje kože. "Obljubi, da ne boš nikoli več kadila," mi je rekla. "Tako ti ga kupim, še danes." Tistega plašča sem si seveda želela, toda obljubiti ji nisem hotela, ker sem vedela, da obljube ne bom izpolnila.

Ko sem odrasla, sem se znašla v vrtincu moralnih precepov in nasprotij iz časa otroštva in lastnega značaja. Živela sem na zahodu. Bila sem vihrava in strastna, predvsem pa sem hrepenela po svobodi. Toda hkrati je bilo v meni nešteto sledi Bližnjega vzhoda, kjer je družinski klan pomembnejši od lastne osebnosti. Na Bližnjem vzhodu se nikoli ne razvijaš kot posameznik. Ljudje

morda za kratek čas pobegnejo svoji tradiciji, toda potem jih ujamejo privzgojena notranja pravila.

Zavedala sem se, da se moram odločiti o svoji življenjski poti. Toda bila sem preveč neizkušena in zmedena, da bi to opravila sama. Čakala sem na pomoč - na znamenje.